

הדבר הנבי ואלמדה

אצרות דעת, נספי חיוזק ופיקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגדו"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

למה אתה בורח?

האם זוהי ההשתדלות הרצויה?

לעבור ישיבה

כן הוא הדבר לענין תלמיד שאינו מצליח בישיבתו ומבקש לעבור לישיבה אחרת. הרבה פעמים הסיבה שלא הצליח בישיבתו היא בגלל שיש לו איזה דבר המעכב אותו מלהצליח, ואם כן מה יועיל לו בברחו לישיבה אחרת? מזה שהוא בורח לישיבה אחרת, הוא מגלה בדעתו שהוא חושב שהאנשים מסביבו אשמים, והרי אין הדבר כן, אלא עסק הוא שיש לו בינו לבין קונו, וכיון שכן, איך יעז לומר להקב"ה שרצונו להסתדר לבדו בעצות ותחבולות מבלי לעשות חשבון בנפשו אשר זהו דרך המלך.

אמנם כן, **בוודאי יתכן שיראו לו מן השמים שעליו לעבור לישיבה אחרת, ואז יהיה זה הדבר הנכון לעשותו.** אבל על פי סדר הדברים, **יצטרך לעצור תחילה ולהתבונן מה עליו לתקן ולא לברוח.** וזאת עליו לזכור כפי שהוזכר מקודם, שנפש האדם מחפשת תמיד לעשות תחילה עצות ותחבולות, ולכן צריך להיות ער לכך ולזכור שעצות ותחבולות לעולם לא יוכלו להועיל. הדבר היחיד שיוכל להועיל הוא ללכת עם התוכנית של הקב"ה למרות כל הקשיים שבה.

מהו הסיבה?

ושבו ייארר שבודאי **יתכן שעל האדם לעבור למקום אחר על-פי רצון ה'**, וכפי שעשו כמה וכמה צדיקים, וכמו שמסופר על הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זיע"א שעזב את רבו הרה"ק רבי משה מקאזניץ זיע"א ועבר לפרשיסחא. אבל **אף הוא לא מפני שביקש לעצמו עצות ותחבולות לברוח מקאזניץ עשה כן, אלא מפני שהבין שכך הוא רצון הבורא שילך לפרשיסחא.** והגם שהיה לו קשה לקום ממקומו ולעבור למקום אחר, בבחינת 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך', **עם כל זה עשה כן כדי לקיים רצון ה'.** ואע"פ שנגעש בשיכול בניס ר"ל מחמת כן כידוע, לא התחרט כלל על מה שעשה, כי לאחר שידע שזהו האמת עברו, ראה ממילא את כל השאר כעל נסיונות הבאים לנסותו לראות היעשה את המוטל עליו אם לא.

והאמת שלא רק מי שהגיע למדרגת ה'חידושי הרי"ם' מותר לו לעבור למקום אחר, אלא **גם האדם הפשוט יתכן שיבין שרצון ה' הוא שיעבור למקום אחר.** אבל היות שבדרך כלל נוטה האדם הפשוט לנקוט בעשיית עצות ותחבולות בטרם יחשוב מה רצון ה', לכן **אנו זקוקים לריבוי בעל חובת הלבבות שיבוא ויאמר לנו: עצרו! בדקו היטב מפני מה אתם רוצים לעבור ממקומכם!**

נולד בה, ולכן הוא יוצא לחפש לו מקום אחר. ואם כי בשנים האחרונות נתמעטה מציאות זו, הרי זה רק בגלל שרבים מבני האדם אינם מחוברים היום בפנימיותם לדרך הסלולה של המקום בה הם שייכים, ולכן לא אכפת להם היכן הם נמצאים, אך עכ"פ ביסודו הדבר מצוי, וישנם הרוצים להחליף חסידות בחסידות או קהילה בקהילה.

גם כאן עלינו לדעת, שהגם שיתכן שמדובר בדבר אמיתי, ברובא דרובא מן המקרים אינו כן, אלא הדבר נובע מחיפוש 'עצות ותחבולות'. ובזאת תבחנו, כי רבים מן האנשים אשר עוברים ממקום אחד למקום אחר, אף במקום השני לא יחזיקו זמן רב אלא יחפשו לעצמם מקום שלישי ורביעי וחמישי.

אין אנו מדברים על מי שלא היה שייך לשום מקום ויצא לחפש לעצמו מקום ודרך להתחבר אליה, כי הוא אדרבא, הלא הוא מחפש לעלות ולהתעלות ואשרי חלקו. אבל מי שכבר היה לו מקום סלול, וגזר אומר להחליף מקום במקום, נמצא בסכנה גדולה, והסכנה היא מה שריבוי בעל חובת הלבבות מגלה לנו, **שאינו הולך לשם מפני שהוא רוצה לעשות השתדלות על פי רצון ה', אלא מפני שהוא מחפש עצות ותחבולות.**

אין קיבלתם את בני למוסד שלכם מפני שלא חתמתי על התקנות שלכם?! אינני זקוק לכם יותר! אלך לי למקום אחר יותר זול..." מדוע ברחת? כי היה לך קשה לשלם את המחיר?! דע לך שלא עשית השתדלות אלא עצות ותחבולות, כי זהו הכלל: **כל אימת שהאדם בורח, הוא עושה את ההיפך מן ההשתדלות. בהשתדלות אין האדם בורח, אלא הולך לקראת תכלית!**

בריחה מקורה בחוסר בטחון

מי שבורח ממצב מסויים ברצונו לשנות את המצב הקיים, מגלה בדעתו שהוא סבור שהמשא ומתן שלו הוא רק עם בני אדם ולא עם הקב"ה ואשר על כן הוא חושב שהוא יכול להתחמק מן המצב בכוחות עצמו. ואם הוא יודע שהמשא ומתן שלו הוא עם הקב"ה, ואע"פ כן הוא בורח ממצבו, הלא כי אז פשעו גדול יותר, **שהרי הוא מגלה אז בדעתו שהוא חושב שהוא יכול להשיג את צרכיו בדרך קלה יותר.**

'וכי סבור אתה שאני מחוייב ללמוד שעות רצופות ולהתפלל כל יום במנין כדי להשיג את פרנסתי?! לא, אני יכול להסתדר בלי כל אלה, והרי מכיר אני אנשים הרבה שאינם מתפללים במנין ויש להם פרנסה בשפע! אף אני אעשה כל מיני עצות ותחבולות עד שתהיה לי פרנסה ואחסוך לעצמי את כל הטרחה הנמצאת בהליכה בדרך המלך!'

עוסקים אנו בענייני השתדלות, בין הדרך הנכונה להשתדלות לבין הדרך שהיא בגדר 'עצות ותחבולות', וכבר מילתינו אמורה שדרך המלך בענין זה אינו נוגע רק לפרנסת ממונ, כי אם גם בכל העניינים כולם.

השידוך מתמהמה

ניקח דוגמא: איש אחד שבתו הגיעה לפרקה, עשה ככל אשר לאל ידו (כפי דעתו) כדי למצוא לה זיווג. יום אחד הוא מתבונן במצבו ועיניו נחשכים: 'הלא כבר דברתי עם כל השדכנים, וכבר נסעתי בשנה שעברה בכ"א אדר אל הרבי ר' אלימלך, והנה חלפה עברה לה כמעט שנה תמימה ועדיין לא התקדם כלום! ומה הוא עושה? במקום לקיים מאמר חז"ל (ברכות ה. א) הרואה יטורים באים עליו יפשפש במעשיו, הוא בוחר להרים עוד טלפון לשידוך...

אכן, לא נכחיש שפעמים הרבה תהיה הרמת טלפון זה בכלל השתדלות, אבל לפעמים לא תהיה זאת אפילו בכלל השתדלות, והיינו כאשר בגלל מצוקתו הוא רץ אל הטלפון כדי להרגיש שעשה דבר מה לשינוי המצב, כי אז אין הרמת הטלפון באה מצד עשיית רצון ה', אלא מצד רצונו העצמי להרגיע את עצמו, כי יותר קל לו לאדם לעשות איזה מעשה הגם שהוא ללא הועיל וליתן לעצמו הרגשה שמשוה מתקדם, מלשבת בחוסר מעש ולחשוב שהקב"ה רוצה ממנו שיתחזק יותר באמונה ובטחון.

וכבר אפשר שמן השמים רוצים דבר זה גופא, שילמד האדם שלא להבהל ממה שחלפה עוד שנה, ושלא יפנה מחמת כן שמאלה, אלא ימשיך ללכת בדרך הנכונה על ידי חיזוק הלב באמונה ובטחון, ורק על ידי זה להרגיע את עצמו ולא על ידי עצות ותחבולות.

ואדרבה, ברובא דרובא מן המקרים מתגלה שאותה פעולה שנקטו בה בעת מצוקה, לא החישה את הישועה, אלא הישועה באה בדרך בלתי צפויה כלל, וכגון מחמת איזו הצעה שהוצעה לפני שנתיים ימים ולפתע חזרה והשכימה לפתחם.

עלינו לבדוק היטב לפני כל פעולה שאנו עושים, האם אנו עושים אותה כדי לעשות רצון ה', או שאנו עושים אותה כדי לעשות עצות ותחבולות.

לעבור קהילה

הנה קהילות קהילות רבות יש בישראל, ומצוי הרבה שאחד מבני הקהילה אינו מוצא את מקומו בקהילתו אשר

הרעיונות

"לא קיבלתם את בני למוסד שלכם מפני שלא חתמתי על התקנות שלכם?! אינני זקוק לכם יותר! אלך לי למקום אחר יותר זול..." מדוע ברחת? כי היה לך קשה לשלם את המחיר?! דע לך שלא עשית השתדלות אלא עצות ותחבולות, כי זהו הכלל: כל אימת שהאדם בורח, הוא עושה את ההיפך מן ההשתדלות. בהשתדלות אין האדם בורח, אלא הולך לקראת תכלית!

מהשבות הרבה – מטרה אחת!

הפיתרון היהודי לחוסר ריכוז: לחבר את כל המחשבות השונות למטרה אחת!

סדרת 'חוסר ריכוז בתורה ובכלל' - במבט של תורה וחסידות' - חלק ה'

נמשיך הלאה בנסיון להבין בקרבנו איך ניגשים לנסיון הלזה אשר 'חוסר ריכוז' נקרא. הבה ננסה לראות כיצד פותרים דבר זה.

כפי שהקדמנו (והובא בגליון האחרון) הרי כשנדע ונבין מהו התפקידנו בעולם, הרי שהרבה מהקשיים יפתרו מאליהם, וממשיכם אנו בקו זה, וכדלהלן.

הנה כשהאדם מנגן ניגון, כל הבתים, גם הנמוכים וגם הגבוהים, שייכים לאותו ניגון. אין זה משנה באיזה בית האדם נמצא עכשיו, למעשה הוא נמצא באותו ניגון, אלא שעכשיו הוא מנגן אותו באופן זה, ואח"כ הוא מנגן אותו באופן אחר. או כעין זה כשיש שני ניגונים המתלכדים על אותם מילים. אפשר לשיר 'כאילו תערוג' בניגון זה, ואפשר לשיר אותו בניגון אחר; אפשר לשיר 'לב טהור' בניגון זה, ואפשר לשיר אותו בניגון אחר. יבוא אחד ויאמר: עברנו לניגון אחר, ועכשיו איני יכול להתרכז, כי הניגון הראשון עדיין מצלצל לי במוח. על זה נאמר לו: הניגון הוא רק לבוש איך לבטא השתוקקות לריבוננו של עולם. אני יכול לשיר גם מילים אחרות. סוף כל סוף הכל לבושים איך להשתוקק לריבוננו של עולם. להיפך, ממשיכים הלאה והלאה. משתוקקים כל פעם באופן אחר, אבל הכל אחד הוא - השתוקקות.

התורה כניגון

באופן זה בנויה התורה, כי נניח שהאדם מחליט ללמוד ארבע שעות רצופות. עכשיו הוא לומד גמרא ואינו מתעסק בשום דבר אחר, אף לא בתורה וגמילות חסדים. ובכן, מה יעשה כשיגיע למשנה שעוברת לענין אחר, ענין שאינו קשור כלל לענין הקודם? למה אין זה סתירה לריכוז המוח? למה אין האדם טוען: 'איני יכול להתרכז כי מוחי חוזר לענין הקודם?' התשובה היא כי האדם אין לו בעיה עם המעבר מענין לענין, כי לכתחילה הכין את עצמו: 'אני הולך ללמוד עכשיו גמרא, ומה שיגיע, אותו אלמד. אני בטל לסדר הגמרא. אם זוהי המשנה שאני צריך ללמוד עכשיו, אני נכנס לגמרי לתוכה!' וכמו כן אם תוספות מקשים קושיא ממקום אחר, הוא נכנס לאותה סוגיא שהתוספות מביאים, כי ברור לו שהוא רוצה עכשיו לעסוק בלימוד התורה.

כך הוא גם בענין זה. זהו הפיתרון. **חלקי הנפש העמוקים מתרגלים שהאדם רוצה לעבוד את ה'...** הקב"ה מצוה עכשיו לסגור את הגמרא כי יש כאן מצוה שאי אפשר להיעשות על-ידי אחרים? - אני סוגר את הגמרא. אכן, הוא מחזיק את אצבעו במקום, ומה האצבע עושה? היא מעידה עליו שהוא עובד את ה'. כי משכן הוא והרי הוא הולך מהשולחן אל המנורה ומהמנורה אל השולחן, כי יש אור התורה ויש לחם הפנים. אבל הוא אינו עוזב.

כשהאדם סוגר את הגמרא לאחר לימודו ונותן לה נשיקה חזקה, זה יכול לבוא משני מקומות. זה

יכול לבוא מאהבת תורה עזה שיש לו אשר בגללה אינו רוצה לעזוב את הגמרא, וכשהוא מנשקה, הוא לוקחה אתו. וזה יכול לבוא מפרידה. הוא אומר: היה נפלא מאוד, נעמת לי מאוד. בלי נדר בשבוע הבא נתראה שוב. אבל עד אז איני רוצה לשמוע ממך, בסדר?

מי שאינו מבין שתמיד בווער לו בפנים אותו דבר, יהיה בבעיה, וזה יתבטא אצלו בצורה טכנית, כי כשילמד דבר עמוק, בהגיע עת התפילה, לא יוכל להתפלל. מה שאין כן **מי שבשעה שלמד יכול היה גם לחשוב על השי"ת, כי הוא הלימוד יעזור לו להתפלל היטב.** הוא אמנם יצטרך כמה דקות כל פעם כשיעבור מסוגיא לסוגיא, אבל בסוף הלימוד יעזור לו לתפילתו.

שתי קימות לתפילה

ואפשר לראות זאת בחוש בקרב הלומדים קודם התפילה. יש מי שכל תכליתו היא להתפלל כיהודי ירא שמים עם ישוב הדעת וקרבת אלוקים, ולשם כך מסדר לו סדר יומו כדי שיוכל ללמוד חצי שעה או שעה קודם התפילה ולהכניס את עצמו אל המצב. הוא יודע שבלי הכנה זו מוחו יהיה רדום, ועד שיתעורר, כבר יעמוד בשמונה עשרה ויגלה שהפסיד פסוקי דמזרה. לכן הוא רואה כדבר נחוץ ללמוד קודם התפילה לעורר את מוחו, כדי שמיד בתחילת התפילה, יהיה ער ויתפלל כדבעי. הנה אתה רואה על אדם זה שכל מה שהוא לומד הוא כהכנה לתפילה, ולא יעלה בדעתו לדבר איזו שיחת חולין בין הלימוד לתפילה. אתה יודע למה? כי פעם הוא ניסה זאת. הוא למד כל כך טוב וכשסיים דיבר כמה דקות עם חבריו על דא ועל הא עד שהמנין התאסף, ואח"כ הרגיש כל כך רע - היה בל תשחית. למה קמתי כל-כך מוקדם? והאמת שהיו צדיקים שאמרו כך בפירוש, שמי שמדבר בין הלימוד קודם התפילה, הרי זה כאילו לא למד קודם התפילה. אכן אנשים לאלפים שעושים זאת, יודעים בדיוק על מה אנו מדברים.

לעומת כן יש מי שאינו לומד קודם התפילה כהכנה לתפילה, אלא מפני ששעה זו נוחה לו. בלילה מדי קשה לו כי ראשו עייף. בבוקר קודם התפילה זהו הזמן הנוח לו ביותר ללמוד. מעולם הוא לא חשב אז על התפילה. הוא מגיע בבוקר, מתרווח על כסאו... אתה צריך לראות אותו... זה מין מהלך... הוא הולך עכשיו ללמוד... הוא מכין לעצמו כוס קפה... קצת חדשות... הולכים עכשיו ללמוד... הוא לומד... אין לו שום שייכות אל הענין שעוד מעט הולכים להתפלל. דרך אגב, על זה אומר רש"י במסכת ברכות שאסור ללמוד קודם התפילה. למה? כי - סליחה! צריך להתחיל להתפלל. מי נותן לך רשות ללמוד עכשיו? הוא הולך ללמוד עכשיו. איזה מין דבר זה?

זו הסיבה שאינו חושב איזה סגנון לימוד יועיל לו להתפלל טוב יותר. מי שלומד בשביל הכנה לתפילה,

יחשב הרבה פעמים מה יועיל לו יותר, כגון: רוצה הייתי ללמוד בחברותא, אבל משום מה אצלי לימוד בחברותא הוא סגנון אחר של לימוד ואינו מועיל לי לתפילתי. צריך אני ללמוד עכשיו לבדי ולהתייחד עם קוני. (השני, מה זה אכפת לו בכלל? הוא מצא לו חבר טוב לחברותא והוא לומד אתו. עוד מעט נראה לגבי התפילה). **אדם זה הלימוד באמת עוזר לו להתרכז. הוא מצליח לכוון פירוש המילות בתפילתו.** זה באמת מתמיה איך רבי עקיבא איגר מסייע לכוון פירוש המילות בעת התפילה, אבל אם תבדקו בהנהגת אדם כזה, תראו שזו המציאות. תראו עליו איך הוא אומר שירה. זה עובד. אתם יודעים למה? כי **האדם לכתחילה היה מחובר למשהו אחר. הוא ידע מה הוא רוצה, וכשלמד, למד כדי להשיגו.**

המוח נשאר תמיד מחובר למצוה

באופן זה יכול האדם לצרף חלקים אחרים מיומו. כשיזדמן לפניו גמילות חסד, יאמר בלבו: 'מדובר בחסד קשה, אבל אם אעשנו, זה יסייע לי ללימודי ולתפילתי'. אומר ועושה, וכל הזמן הוא נושא תפילה לסייעתא דשמיא בזכרו שאינו יכול לעשות כלום בכוחות עצמו. מה שאין כן אם האדם נכנס ויוצא כדרך הגוי, היינו שאומר: 'עכשיו תן לי ליהנות ממה שיש עכשיו. עוד מעט נראה מה עוד יש. להיפך, אני רוצה להיות לגמרי כאן. אני לא רוצה להיות כאן תשעים אחוז בלבד. אני רוצה ליהנות מהמצב מאה אחוז'. אכן אף פעם אין לו ליהודי להיות שקוע באיזה דבר במאה אחוז. בדבר גשמי הרי הדבר פשוט, אבל גם בדבר רוחני (וצריך להבין זאת כבר דעת), אסור לו לאדם להיות שקוע בו מבלי לזכור את הלכותיו.

וזהו הסוד והשורש למה שידוע שהאדם צריך לעשות את המצוות ביראה ואהבה. "אשר קדשנו במצוותיו" - למה בלשון רבים? הרי הוא מקיים עכשיו רק מצוה אחת! התשובה היא שזה כולל גם את מצוות היראה והאהבה שאותן צריך לקיים בכל מצוה ומצוה. מי שיש לו יראה בשעת קיום המצוה, פירושו שגם כשהוא מקיים מצוה שיש לה שייכות לאהבה, הוא זוכר גם את חלק היראה שבה. כשהקב"ה אמר בקרובי אקדש, הוא אמר כך: היום הזה הוא היום הגדול ביותר, יום שנטל עשר עטרות, אבל אסור לך לשכוח את חלק היראה. איך יתכן? עכשיו הרי עובדים באהבה. אף על פי כן מוכרח אתה לזכור גם את החלק היראה, כי אם לא תזכור את חלק היראה, יהיה זה סתירה עם דברים אחרים שאתה עושה.

וכן הוא בדברי ה'אור החיים' הק' בענין מעמד הר סיני. מעמד הר סיני היה מעמד של אהבה שאי אפשר בכלל לתאר. "אתה נגלית בענן כבודך..." הקב"ה התגלה לנו... "אהבה רבה אהבתנו, חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו..." אבל, "והגבלת את ההר". מוכרח היה להיות גם חלק היראה. עוד פעם, משה לך והזהר אותם. החשש הוא לא רק שבלי

יראה יזלזל האדם בהקב"ה, אלא בלי יראה, אין הוא יכול להיות כלי מוכן לגמרי להשראת השכינה. חסר לו. הוא לא לגמרי ראוי לכך.

להיות השראת השכינה

ובחזרה לענייננו, נקודת הדבר היא שהאדם אינו מחפש ריכוז לשם ריכוז. רק הוא מחפש לאסוף את כליו להיות מקום קבוע להשראת השכינה. הוא מבקש להיות משכן לה'. ברגע שיבין שזה מה שהוא מבקש ועל זה הוא מתפלל, יבין איך הריכוז בתורה יסייע לו לתפילתו, והריכוז בתפילה יסייע לו ללימודו. **מה שהוא רוצה הוא להגיע למצב שאינו מסיח את דעתו מעבודת ה'.** הוא מבין מה שהוא רוצה. הוא רוצה שכאשר יסיים להתפלל, לא יעזוב עכשיו וילך לו, אלא ילך מחיל אל חיל. כמו שאמרנו חז"ל (מ"ק כט, א) "כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש, ומבית המדרש לבית הכנסת, זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר (תהלים פד, ה) "לכו מחיל אל חיל יראה אל א-להים בציון". ואע"פ שעדיין לא הגיע למדרגה זו, הוא מתחיל כבר לשים לב מתי הוא מסתלק. אומר הוא לעצמו: החזקתי ראש שכאשר אני מתפלל, אני מתפלל שאצליח בהמשך היום בלימודי, וכשאני לומד, אני מכוון שזה יותיר בי רושם לכאשר אעסוק במילי דעלמא. החזקתי ראש כל הזמן, ומשום מה הסתלקתי פתאום לעסוק בענין אחר. הוא מבין שזה מה שהוא רוצה.

השרשרת

כשהאדם מבין זאת, מתיישב גם מה ששאלנו (ראה גליון ק"ז) איך יתרכז האדם והרי הוא אפוף חבילי טרדין מכל מצבי החיים, ואף היא מתחילה להתיישב לו. כשהאדם מתרגל לעשות הכל באופן של זכירת ה', הכל יכול להצטרף אצלו להיות הכנה לדבר הבא. בדיוק כמו מי שמחליט קודם עלותו על יצועו לבקש מחילה מפלוני... הוא מתחיל לומר ק"ש שעל המטה וכשאומר "הריני מוחל לכל מי..." הוא נזכר בפלוני - מה אתו? וכבר מסופר על אנשים גדולים שלבשו אז את המעיל העליון ויצאו לבקש מחילה. אכן היום זה קל יותר, כי אפשר להתקשר. תלוי באיזו שעה קוראים ק"ש שעל המטה... ואם הלה גר במדינה אחרת, זה יכול להיות יותר קל, או לפעמים יותר קשה, תלוי במציאות. עכ"פ כשהוא פונה לפלוני בהתגבר על אי נעימותו ואומר: אני חושב שדיברתי מדי חריף... הייתי בסערת הרוח... לא התכוונתי, כן? אתה מבין לבד שסתם דיברתי כילד... הוא מסיים לפייס את פלוני ואז הוא מתחיל לומר ק"ש שעל המטה. הנה הדבר ברור לכולנו שעכשיו הוא אומר ק"ש שעל המטה הרבה יותר טוב. וכיון שהוא אומר ק"ש שעל המטה יותר טוב, ממילא הוא יכול לקום מוקדם לעבודת בוראו כמו שכתב ברמ"א בסימן א'.

הא לך שכאשר הדברים נעשים באותה מדה של ביטול, האחד מוביל אל השני. ואם כן בענין הטרדות הוא גם ככה. בכל טרדה יכול האדם לחשוב מה הקב"ה רוצה? וכיון שהוא חושב מה הקב"ה רוצה, הוא יכול לעבור מענין לענין בעבודת ה'. אה, עכשיו מגיעה תפילת מנוחה, הפלא ופלא, במנוחה אוכל להתפלל על זה. רבוננו של עולם עזור לי שאתפלל כראוי ושבברכות האחרות של שמונה עשרה לא אחשוב על טרדה זו. שאחשוב עליה רק באתה חונן ובהשיבנו, או רק ברפאנו, הכל לפי הטרדה. או יאמר: עזור לי שכאומר ברכת ולירושלים עירך אכוון לירושלים שבלבי שיהיה כהונן.

הוא אומר: הוא מבין איך הדבר האחד בונה את השני. לא רק שאין ביניהם סתירה, אלא להיפך, ככל שיש לו דרגה זו בלבד, כל דבר מסייע לו לאסוף את חלקי נפשו. חלקי נפשו אינם מפוזרים לאלף מקומות. הם נמצאים כולם במקום אחד. צריך להתרגל לזה, כי הגוי אינו יכול לעשותו. הגוי מחפש רק את הנגיעות שלו. היהודי יכול לעשותו כי הוא יכול להפוך הכל לעבודת ה', כך שבכל דבר הוא חותר להגיע למטרה אחת. אכן זה לא קורה בבת אחת. מתרגלים לזה לאט. וכשהאדם מתרגל לזה, הוא מבין מה עוד לא לעשות, מה עוד לא לעשות, עם מי עוד לא לדבר כי כשהוא מדבר אתו הוא מתנתק.

לקריאת שבת מלכתא

וראים זאת בחוש. קחו לדוגמא אותם בני אדם שכל יום שיש עוסקים בגמילות חסדים, וזה נותן להם טעם כל-כך נפלא בשבת קודש. הסבירו לי, הרי בשביל להרגיש טעם בשבת, צריך להתרכז ולא אותו ריכוז שבני אדם חושבים שהוא התכלית, זה שהאדם מחזיק את הראש ומחשב חשבונות קשים, אלא הריכוז הפשוט, זה שהוא נוכח כאן עם כל חלקי הנפש). איך זה עובד? הוא מתרוצץ כל ערב שבת, לוקח מזון מזה ומעביר לזה, מזה ומעביר לזה,

סליחה! צריך להתחיל להתפלל. מי נותן לך רשות ללמוד עכשיו?

איך הוא יכול להרגיש אח"כ טעם בשבת קודש? התשובה היא שהוא חושב כל הזמן: מגיע שבת קודש... בספרים הקדושים כתוב שבערב שבת צריך לעסוק בצדקה וחסד, והוא תיקון מיוחד למדת היסוד... וכך הוא מכין את עצמו לשבת קודש דווקא על ידי הגמילות חסד שלו. תראה אותו, תראה איך הוא מתלהב בקבלת שבת, זאת מבלי שנתן מנוחה לגופו בערב שבת. לצדו עומד יהודי אחר שישן שלוש שעות בערב שבת כי זכר את מה שאמרנו הצדיקים שצריך למסור את הנפש עבור השינה בערב שבת והחליט לקיימו בהידור רב, ועכשיו מה הוא עושה? הוא חולם או קורא גיליונות...

שורש הדבר הוא - היכן נמצאת נפש האדם? במה אתה עוסק לחשוב? לאן אתה הולך? למה אתה עושה את מה שאתה עושה? כשהאדם מבין זאת, כל מה שהוא עושה הולך אצלו למקום אחד, ואט אט הוא מתרגל למהלך מחשבה זה, כל שהוא רציני לזה.

עבודה שורשית

נסיים בעוד פרט אחד, ובזה נסיים לשבוע זה, בני אדם רגילים שהדרך לעבוד על הדבר היא כאן ועכשיו. למשל, נודע לו לאדם באמצע החיים שיש לו חמשה ילדים ושהוא צריך לפרנסתם ועוד זאת לשלם משכנתא גדולה, ועל כן הוא רוצה כבר עכשיו להרויח סכום גדול כל חודש. אומר לו החכם: אני שומע מה שאתה רוצה, אבל טוב יהיה אם תעצור

קצת לחשוב איזה כשרונות יש לך ובמה אתה מתאים לעבוד, וכשתדע איזו אומנות מתאימה לך, אז תלמד קצת את האומנות כדי שתהיה בקי בה לעומקה ולא תכיר אותה באופן שטחי בלבד, ואם היא אומנות שצריך בשבילה רישיון, תקבל גם רישיון, ואז תוכל לקבל עבורה תמורה גבוהה וכן תוכל לקבל תפקיד יותר מכובד, ובעיקר תפקיד כזה שלא תצטרך לבטל בעבורה מהתורה והתפילה. שואל האדם: כמה זמן אצטרך ללמוד? אומר לו החכם: שנה שנתיים. מזדעק האדם: מה שנה שנתיים? יש לי כבר עכשיו חובות! הוא לא רוצה לשמוע מכלום. אני רוצה כבר עכשיו לחפש עבודה ולעשות ככה וככה, ולהתחיל לראות כסף רב זורם לי לחשבון הבנק.

טעות היא. אמנם כן, יתכן שיש אנשים שיש להם תנאי חיים אחרים ואין מהלך זה נכון להם, אך אנו מדברים על שורש הדברים. אין לו לאדם סבלנות, כי הוא חושב שכדי לכסות את החובות צריך לעבוד כאן ועכשיו. והאמת היא שכדי לעבוד על הענין, צריך תחילה להקדים דברים רבים אחרים כדי לבוא מוכן אל הענין עצמו.

יש שהאדם רוצה לדבר עם בחור באיזה ענין ואומרים לו שאם ידבר אתו על זה, הוא סתם יתעצבן. יהיה זה בל תשחית. ובכן, מה אעשה? ראשית כל אתה צריך להתחבר אליו, שיראה שאתה אוהב אותו, ולאחר מכן, כשיעברו כמה שבועות, אז תוכל להתחיל לדבר בעדינות. מתקומם האדם: "מה כמה שבועות? הרי בווערת כאן דליקה! מה יהיה עם היראת שמים שלו? הרי הוא קם באיחור! הוא מפסיד זמן קריאת שמע!" "נו, אז מה אתה מציע? אי אפשר כאן ועכשיו לבצע את הפתרון. אתה צריך להכין תחילה רקע ולהכין את המצב..."

לטפל בשורש

הוא הדין לעניינינו. האדם אומר: אני רוצה לעבוד על ריכוז, עכשיו, ברגע זה. 'צדיק! אני מבין את כאבך. הוא כאב אמיתי. אבל אתה חייב להבין משהו. יש דברים קטנים שאתה יכול לעשות כבר עכשיו. אבל אם אתה רוצה לטפל בשורש, אתה צריך לחזור קצת לאחור לראות איך אתה עושה מה שאתה עושה, למה אתה עושה מה שאתה עושה, מה המטרה שלך. ויותר מזה, שים לב מתי דווקא יש לך ריכוז, ואז תראה שרוב רובה של הבעיה בנוי מהגישה שלך לדברים. הגישה שלך פזיזה. כיון שנופל לך איזה רעיון, אתה עוזב את הכל ורוץ לשם. נופל לך רעיון חדש, אתה שוב עוזב את הכל ופונה לשם. כשתגלה לאט איך אתה פועל, תוכל אח"כ לראות שאפשר לפעול אחרת. אפשר להפוך את המחשבה, למה אני עושה זאת? מה התכלית? איך מתרגלים? אחת מהדוגמאות היא מה שהבאנו לעיל. אתה לומד קודם התפילה? אתה עושה דברים קודם התפילה? תרגיל את מוחך לחשוב אני עושה זאת כדי להכין את עצמי. כמה אנשים הולכים למקוה קודם התפילה ואף פעם לא העלו בדעתם לחשוב את המחשבה הפשוטה שלוקחת לא יותר מרגע אחד: אני רוצה לטהר את עצמי מכל חטא ועוון כדי שאוכל להתפלל בלב נקי וטהור.

אתה צריך להרגיל את עצמך לעשות כך כל דבר, ואז תראה ניסים ונפלאות. יש מי שמשוכנע במאה אחוז שאיני יכול כי יש לו בעיה של חוסר ריכוז. אם ירגיל את עצמו כפי האמור, יגלה לאט כוחות שהיו טמונים אצלו ויבין איך עובדים אתם להיות משכן קבוע להשראת השכינה!

השיבנו ה' אליך

התשובה אל ה' יתברך במשנתו של הרה"ק רבי שלמה מקארלין זיע"א ה"ד

יוצא היולולא דיליה - כ"ב תמוז תקנ"ב

מעשה

לאחר הסתלקות רבו הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א באו הרבה להסתופף בצל רבינו, אך ברוב ענוותנותו לא אבה לקבל את ההנהגה. משהפצירו בו החסידים הרבה, הציע לנסוע אל הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א אשר ידוע היה כבעל רוח הקודש גלויה והיה מגלה לאנשים את הנמצא במסתרי נפשם, ולשאול בעצתו. נימוקו היה שהמגיד מזלאטשוב יעיד בגלוי על שפלותו וכך יעזבוהו כולם לנפשו.

ביקש רבינו מהצדיק רבי מנלי, דודו של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א, שילווחו לזלאטשוב. יש אומרים שטעמו היה כדי שאם לא יאמינו החסידים שאמר עליו המגיד מזלאטשוב שהוא רשע, יוכל הוא להעיד עליו ששמע זאת מפיו. ויש אומרים שטעמו היה כדי שאם יישר ויזכא בנפשו כשישמע כל מה שיש למגיד מזלאטשוב לומר עליו, יוכל הוא לחזק ולעודד את רוחו.

רבינו הגיע לזלאטשוב לקראת שבת ובמשך כל השבת המגיד כיבדו מאוד. עם צאת השבת, ביקשו בני המגיד מרבינו שיישאר לעוד שבת. אמר להם רבינו: "לכו אל אביכם ושאלו לדעתו ושובו להודיע לי מה אמר". מאחר שחשש שלא ירצו למסור לו את דברי אביהם שהוא איש ריק ופוחז ושיש לשלח אותו כמה שיותר מהר, הזהיר אותם שלא יעלימו ממנו שום דבר. בטוח היה שעכשיו נקלעה לפניו ההזדמנות שהמגיד יאמר עליו את כל האמת.

כשנכנסו לאביהם ואמרו לו שהם רוצים שרבינו יישאר לעוד שבת, אמר להם אביהם בזה הלשון: "מי שכל העולמות העליונים והתחתונים תלויים במעשיו ובמחשבותיו, הנוכל לבקש ממנו שיישאר לעוד שבת?! הלא יתכן שהדבר יפריע לו בעבודתו?".

כששמע רבינו את מה שאמר עליו המגיד, נכנס אליו וזעק מר: "מה אתם רוצים ממני? אפילו אצלכם האמת נעדרת?! הלא באתי הנה שתאמרו עלי את האמת!".

הבנה למעשה

נענה המגיד ואמר: "ר' שלמה, מיין גוטער פריינד, איר ווילט זיצן אין א קליין צימער פאר קלאפט און דינגען דער אויבערשטער אליין?! דער אויבערשטער קינדער זענען כדאי אז פאר זייערס וועגן זאלסטו גיין ווייט. איהר זאלט זיך אריין לייגן אין בלאטע ביזן האלדז אבי זיי ארויס צו ציעהן פון דארטן. גייט'ס פארט'ס אהיים, און איהר זאלט זעהן צו ארויס נעמען אידישע נשמות פון בלאטע!" [- ר' שלמה, ידידי הטוב, הרוצה אתה לשבת סגור בחדר קטן ולעבוד את ה' לבדך? בניו של מקום כדאיים שבעבורם תלך רחוק. תיכנס לתוך הבוץ עד לצווארך, העיקר להוציא אותם משם. לך סע לביתך ותראה להוציא נשמות יהודיות מהבוץ!]

כשחזר לביתו לא היתה לו יותר ברירה וקיבל על עצמו הנהגת עדת ישראל וישורון. ואכן עבודה גדולה היתה לו להוציא נשמות ישראל מהבוץ, דהיינו מרפש העבירות.

עדות על כך אנו מוצאים בספ"ק "בית אהרן" (ויש פרשת בהר), וזה לשון הבית אהרן: "כי ימוך אחיך", פירוש כי יהיה אחיך בירידה ותרצה להעלותו, ומטה ידו עמך, רוצה לומר תראה שתהא שוה עמו, שיהיה בשוה עמך ואתה עמו, וזה נקרא ירידת המוחין, וכפי שאומרים בשם הצדיק הקדוש רבי שלמה קארלינער

ז"ל, כשרוצים להעלות אדם מרפש וטיט, אזי צריך לירד בעצמו לתוך הרפש עד מדרגתו של חברו, ובהו "והחזקת בו" - תחזק אותו!

ובזה פירש הבית אהרן לשון המדרש "כי ימוך אחיך" - הדא הוא דכתיב אשרי משכיל אל דל", שמכניס השכל לתוך הדל כמו שכתוב משכיל על דבר ימצא טוב, רוצה לומר המשכיל בא על הדבר היאך להמציא הטוב.

יסוד גדול הוא, וכפי שאנו רואים מדברי הבית אהרן הוא נוגע לכל אחד ולא רק לצדיקים. הצדיקים יכולים להכנס לביצות יותר עמוקות כי הם יפלו ולא ישקעו בתוכן, ואפילו יפלו, יפלו רק ממדרגתם ויוכלו אח"כ לחזור. אבל אף היהודי הפשוט צריך לוותר לפעמים מהעבודת ה' שלו כדי לעזור לחבירו ולהוציא מן הרפש, וזה גופא עבודה ה' היא. וזו היתה עבודת רבינו כל ימי חייו, לעזור לנשמות, לתקן נשמות ולהחזירן לרשן.

מן העניין לציין שדברי התורה שדיבר הבית אהרן בכ"ב תמוז בהילולת רבינו היה גם כן מעניין זה, ונדפסו בספרו (קס"א, ג). בדבריו שם ביאר שיש צדיקים שבאים לעולם לא בשביל לתקן את עצמם, שהרי כבר הגיעו לשלמותם, כי אם לתקן את בני דורם להוציא נשמות ישראל מן הרפש, ולא רק לבני דורם אלא גם לדורות הבאים אחריהם, כי עדיין הם מאירים ממקום מנוחתם בגן עדן ומוציאים נשמות מטיט היון.

מעשה

מסופר שפעם הגיע אליו אברך עם מכתב מהרה"ק רבי לוי יצחק מבראדיטשוב זי"ע שמתארו בתארים מופלגים. אולם רבינו הרגיש מיד שאין תוכו כבדו, מבחוח הוא מחולל פלאות בכשרונותיו, אך בסתר הוא הולך אחר יצרו, אמר לו: "רשע! התוודה על חטאיך". הלה מיד פרץ בבכי, התוודה על חטאיו וביקש דרך תשובה. רבינו אמר לו שילמד ויתפלל במשך חודש אחד בריכוז כל כוחות המוח. בסוף נתקרב כל כך, עד שנעשה מאוכלי שולחנו ואף אכל בקערה אחת עם רבינו!

הבנה למעשה

הנה זה מתקשר עם מה שאמר תלמידו הרה"ק מסטרעליסק זיע"א: "מורי היה יכול להרים אפילו נפשות שפלות שהגיעו לשפל המדרגה ולהעלותם עד לרום הרקיע". כעין זה אמר הבית אהרן: "הצדיקים כשנמצאים בעולם הזה, יש להם רשות להודיע לנפטרים בר מינן ולהזכירם את שמותם אשר שכחו בעצמן, מה שאין כן הצדיקים שבעולם הבא שכבר אין להן רשות להזכירם את שמותם. ומורינו רבי שלמה קארלינער אמר שמן השמים היו מודיעים לו על נפטרים הרבה ששכחו את שמותיהם כדי שהוא יזכירם להם!"

והנה לנו דוגמא חיה לאמרתו של הרה"ק מסטרעליסק שיכול היה להוציא נשמה משפל המדרגה ולהגביה עד לרום הרקיע.

הבנה למעשה

ויש לציין בזה, שלא רק אז נתן דרכי תשובה, אלא אף היום. כי כן הותר לנו שני יסודות שיש בהם משום דרך תשובה, האחד הוא עבודת התפילה, כידוע שהנהיג להתפלל בצעקה ובכל הכח, וזאת בגלל קטרוג שריחף על בני ישראל, ומאז נעשתה התפילה לעבודה ברת יגיעה בקרב כמה וכמה קהילות וחצרות, ואיתא ב'בית אהרן' שחוץ ממה שתפילה כזו מקרבת את האדם אל ה', היא גם נחשבת לו כסיגוי ומנקה את נשמתו, וכפי שאמר האר"י ז"ל שזיעת המתעסק בדבר מצוה מכבסת את הנשמה.

והיסוד השני הוא מה שאמר רבינו שהיצר הרע הגדול ביותר הוא מה שהיהודי שוכח שהוא בן מלך. לימוד גדול הוא עד מאוד. ראו נא כמה חולשות ודכודך הרוח נובעות אך ורק מזה שאין האדם חשוב בעיני עצמו. כשהאדם זוכר כמה חשוב הוא בהיותו בן מלך, הוא מתמלא חיות ויוצא מכל החולשות!

היוקר יאמיר?

זה הזמן לעורר האהבה בצפייה לגאולה השלימה,

בפרט בימי בין המצרים.

מבחר שיעורים בעניינים אלו יתנו לך הבנה מחודשת בעבודת ימים אלו ובטיבם!

טלפון ישיר שע"י 'קול הלשון': 073.295.1337

לגישה ישירה לתיקית ישיר, וכן לקבלת השיעור דבר יום ביומו, ניתן לפנות

לגישה ישירה לתיקית השיעורים על שבעה עשר בתמוז לחצו בכניסתכם למערכת #* ואח"כ: 111167.

האם לפתע הרגשת שאתה מתחבר להשי"ת - דבק בו, מאמין בו ובוטח בו?

זכה עוד יהודי להתחבר ולהתענג על ה' בעבודתו אותו מיט הבנה!

בעת שמחה או בעת שמצפים לישועה או הנצחה וכדומה

הרם תרומתך קודש למען הפצת הגליון!

לקבלת הגליון בקביעות
אם תרצה להודיע לנו על שינוי כתובתך
א60263@gmail.com

לתיקית והנצחת שיעור, וכן לקבלת השיעור דבר יום ביומו, ניתן לפנות
ישירות למכון הביניי לבוא"ל info@machonhavineini.com

718.686.8300 - ארזה"ב - 03.300.0223
ברלינה -

072.2577726 - א"י - 0204.586.2115
בריסטול -

קול הבינני